

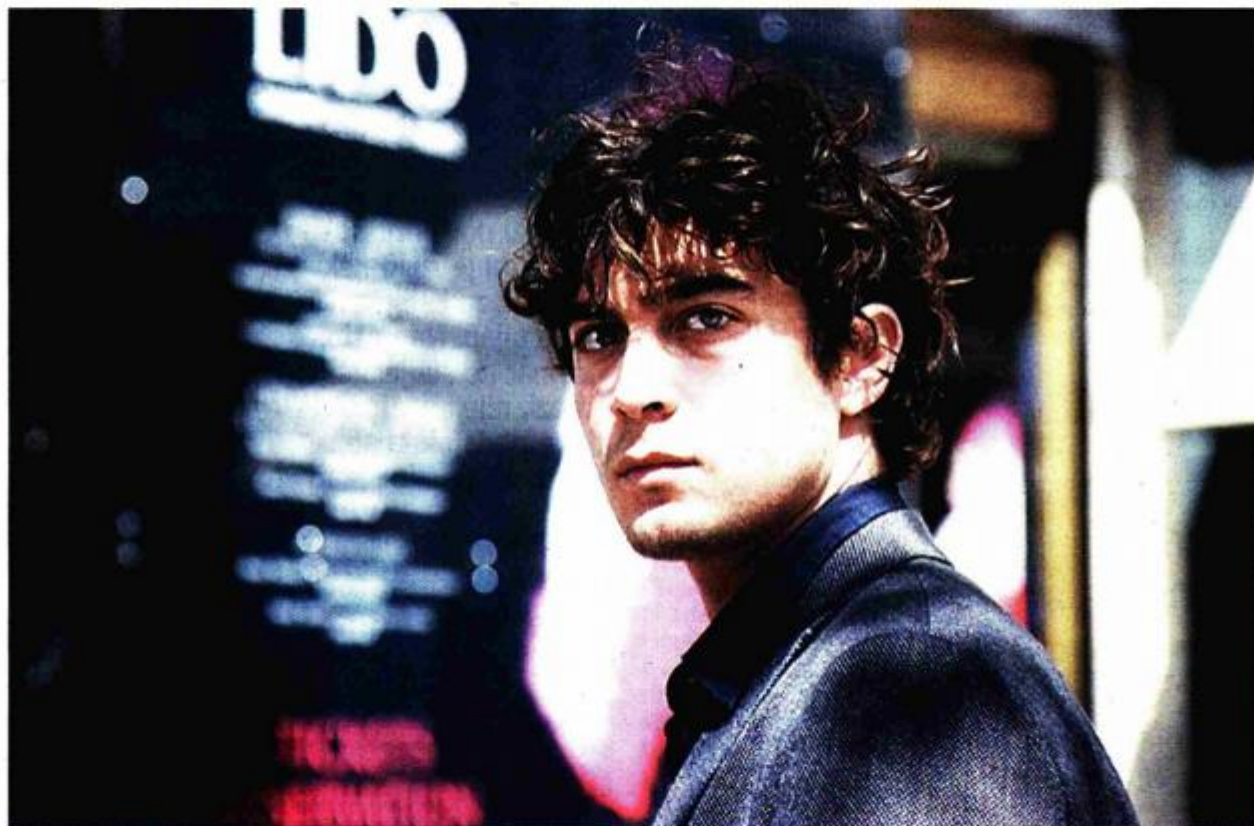
Humor koji nam pruža Costa-Gavras samo je površinska reakcija na znatno tmurnije životne okolnosti, što je izvrsno podcrtano završnom sekvencom

**PRETPROGRAM 56. FESTIVALA IGRANOG FILMA U PULI ZAPOČEO NA KAŠTELU:
 »RAJ JE ZAPADNO« COSTE-GAVRASA**

Daleko od raja

Početak ovogodišnjeg Festivala igranog filma u Puli (pretprogram na Kaštelu) potaknuo nas je da se nakratko vratimo u prošlost. Prije nekoliko godina na festivalu je prikazana »Sjekira« (Le coupe-ret), noviji film grčko-francuskog redatelja Coste-Gavrasa, proslavljenog angažiranim političkim trilerima (Z, Opsadno stanje, Nestali), u kojemu se redatelj bavi omiljenim temama društvene nepravde i slabosti suvremenog kapitalističkog sustava. Glavni lik je sredovječni menadžer koji nakon uručenog otkaza gubi sigurnost i trpi duševne boli zbog osjećaja odbačenosti, a kada se u iznimno perspektivnoj tvornici papira ukaže prilika za stjecanjem unosnog položaja, počinje doslovno fizički uklanjati konkurenciju koja bi mogla ugroziti njegov posao snova.

Najzad čak uspijeva u svojem suludom naumu, a takav kraj poslužiti će redatelju kao snažna metafora kapitalističkog sustava, koji ne priznaje pravdu, nego samo beskrupulozno ostvarivanje ciljeva po svaku cijenu. Ovogodišnja festivalska zbivanja započela su novim filmom Coste-Gavrasa »Raj je zapadno« (Eden a l'Ouest), koji nije tako izravno okrutan, ali zadržava kritičnost prema suvremenom europskom društvu. Siromašni mladić (Riccardo Scamarcio) bježi s broda prepunog izbje-

glica i završava u elitnom grčkom odmaralištu, gdje neko vrijeme uspješno izbjegava policijske potrage, a zatim odlazi prema Parizu privučen lažnim obećanjem mađioničara koji je tamo izvodio svoju predstavu.

No, put do Pariza nije lagan, naročito za siromašnog

ilegalnog imigranta izloženog raznim prevarantima i čestim policijskim racijama. Priča filma nalikuje pikarskom romanu, koji po definiciji prati pustolovine snalažljivog junaka i njegovo premještanje iz jedne sredine u drugu, a naracija je pritom često prožeta satišom. Ovdje su događanja iznimno

brojna i bogata, junak stalno prelazi iz jedne pustolovine u drugu, tako da bi ovakva narativna struktura kod nekog manje vještog redatelja vjerojatno imala problema s uvjerljivošću. Međutim, Costa-Gavras uspijeva držati zbivanja na okupu, ponajviše zahvaljujući uvjerljivosti glavnog lika.

Zahvaljujući tjelesnom izgledu stalno privlači pažnju suprotnog spola, i to mu omogućuje da se nekoliko puta izvuce iz krajnje nezavidnih situacija, dok s druge strane zbog dobrodušnosti i naivnosti često postaje idealnom metom brojnih probisvijeta i džepara.

Redatelj pritom vješto portretira i brojne usputne likove (bogata turistkinja, mađioničar, grčka seljanka, izrabljivački poslodavci itd.) ukazujući na različite manifestacije ljudskog ponašanja prema čovjeku u nevolji, a prevladavajuće humoristične situacije ipak nas ne smiju zavarati.

Humor koji nam pruža Costa-Gavras samo je površinska reakcija na znatno tmurnije životne okolnosti, što je izvrsno podcrtano završnom sekvencom. Junak najzad uspijeva savladati sve prepreke i okončati svoju životnu odiseju, da bi na cilju shvatio da je sve bilo uzalud. Očito Costa-Gavras doista nastavlja proces započeti u »Sjekiri«, odnosno vlastito viđenje nepravde i dvoličnosti suvremenog europskog društva. Naravno da i naslov filma u takvom kontekstu prima isključivo ironijski prizvuk.

Elvis LENIĆ

